

Wstęp	3
-------------	---

I. METODY POZNAWANIA DZIECKA W PROCESIE WYCHOWANIA

1. Obserwacja jako metoda poznania dziecka	6
Obserwacja dziecka w pierwszych tygodniach pobytu w przedszkolu	6
Wykorzystanie obserwacji w toku oddziaływań wychowawczych	9
Najczęstsze błędy w obserwacjach	11
Psychologiczna interpretacja wyników obserwacji	15
2. Techniki socjometryczne jako metoda badania stosunków społecznych w grupie	16
Konstrukcja testu socjometrycznego	16
Zasady konstruowania socjogramów	18
Kryterium wyboru	19
Plebiscyt życzliwości i niechęci	21
3. Analiza wytworów działalności dziecka	22
4. Wywiad i jego znaczenie dla poznania dziecka	24
Technika wywiadu	25
Wywiad anamnestyczny	27
Wywiad środowiskowy	29
5. Charakterystyka indywidualna i jej znaczenie w pracy wychowawczej	30
Rodzaje charakterystyk	30
Charakterystyka indywidualna	31
Pytania i tematy kontrolne	33

II. ZABAWA JAKO PODSTAWOWA FORMA DZIAŁALNOŚCI DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

1. Dawniejsze teorie zabawy	34
Teoria nadmiaru energii	34

Teoria atawizmu	35
Teoria ćwiczenia przygotowawczego	36
Poglądy Fryderyka Fröbela	36
Teoria funkcji zastępczej	37
Teoria przyjemności funkcjonalnej	38
2. Współczesne poglądy na zabawy dziecięce	38
3. Rodzaje zabaw	41
4. Zabawy w wieku niemowlęcym i poniemowlęcym	43
Zaczątki zabaw w okresie niemowlęcym	43
Zabawy dzieci w drugim i trzecim roku życia	48
5. Zabawy dzieci w wieku przedszkolnym	57
Zabawy tematyczne	57
Zabawy konstrukcyjne	63
Gry i zabawy z regułami	67
6. Funkcje wychowawcze zabawy i jej znaczenie dla rozwoju psychiki dziecka ..	79
Pytania i tematy kontrolne	86

III. PSYCHOLOGICZNE PROBLEMY UCZENIA SIĘ

1. Czym jest uczenie się?	87
2. Mechanizmy uczenia się	90
Asocjacyjne teorie uczenia się	91
Strukturalne teorie uczenia się	95
Funkcjonalne teorie uczenia się	97
3. Przebieg czynności uczenia się	102
Recepcja materiału	103
Ćwiczenie i utrwalanie	112
Organizacja procesu uczenia się a jego wyniki	118
4. Charakterystyczne cechy uczenia się dzieci w wieku przedszkolnym	124
Charakterystyka uczenia się dzieci na podstawie obserwacji ich zachowania w sytuacjach codziennych	124
Niektóre właściwości uczenia się dzieci w świetle badań eksperymentalnych ..	129
Pytania i tematy kontrolne	135

IV. KSZTAŁTOWANIE CZYNNOŚCI POZNAWCZYCH, ZDOLNOŚCI I ZAINTERESOWAŃ DZIECI

1. Czynności percepcyjne dzieci a środowisko wychowawcze	137
2. Kształtowanie orientacji dzieci w przestrzeni i w czasie	144
3. Warunki i czynniki rozwoju zainteresowań i zdolności dziecka	155
Struktura zainteresowań i ich geneza	155
Czynniki kształtowania zainteresowań dziecka	161
Kształcenie zdolności dzieci	169
4. Funkcje poznawcze pytań dziecka	173
Pytania i tematy kontrolne	184

V. RODZINA I JEJ WPŁYW NA ROZWÓJ OSOBOWOŚCI DZIECKA

1. Rodzina jako podstawowa grupa społeczna	185
2. Struktura rodziny	185
Rodzina patriarchalna	186
Rodzina egalitarna	187
3. Role rodzicielskie	188
Rola matki	189
Rola ojca	190
4. Kształtowanie się postaw rodzicielskich	191
5. Rodzaje postaw rodzicielskich	192
Akceptacja dziecka	194
Współdziałanie	195
Rozumna swoboda	196
Uznanie praw dziecka	197
6. Charakterystyka systemów wychowawczych w rodzinie	197
Wychowanie demokratyczne	198
Wychowanie autokratyczne	198
Wychowanie liberalne	199
Wychowanie okazjonalne	200
Wychowanie niekonsekwentne	200
7. Wzajemne powiązania emocjonalne między członkami rodziny	201
8. Wpływ rodziny na rozwój osobowości dziecka	204
Rodzina a obraz samego siebie	205
Rodzina a pełnienie ról społecznych	206
Wpływ oddziaływań rodzinnych na rozwój potrzeb i motywacji do działania ..	207
Wpływ rodziny na kształtowanie się charakteru dziecka	208
Pytania i tematy kontrolne	209

VI. STOSUNKI SPOŁECZNE DZIECI W GRUPIE RÓWIEŚNICZEJ I W INTERAKCJI Z NAUCZYCIELKĄ W PRZEDSZKOLU

1. Definicja grupy społecznej	210
2. Rodzaje grup	211
3. Struktura grupy społecznej	213
4. Kształtowanie się i funkcjonowanie norm grupowych	216
5. Interakcje w grupie w zależności od pełnionych ról społecznych	221
6. Przyczyny i rodzaje konfliktów w grupie rówieśniczej	227
Pojęcie konfliktu	227
Konflikty w grupie rówieśniczej	229
Przyczyny konfliktów w grupie rówieśniczej	230
Rozwiązywanie konfliktów	233
7. Wpływ grupy na kształtowanie się obrazu samego siebie	233

8. Rola nauczyciela i jego oddziaływań wychowawczych w kształtowaniu potrzeb społecznych i sposobów ich zaspokajania	235
Pytania i tematy kontrolne	236

VII. ZABURZENIA W ZACHOWANIU DZIECKA UWARUNKOWANE ORGANICZNIE I FUNKCJONALNIE

1. Pojęcie zaburzenia w zachowaniu	237
2. Niedorozwój umysłowy	241
Cechy oligofrenii	241
Etiologia niedorozwoju umysłowego	241
Stopnie upośledzenia umysłowego	245
3. Zaburzenia rozwoju ruchowego	250
Rodzaje zaburzeń ruchowych	250
Lateralizacja i jej zaburzenia	252
4. Zaburzenia dynamiki procesów nerwowych	254
Nadpobudliwość psychoruchowa	254
5. Zaburzenia w strukturze i funkcjonowaniu analizatorów	255
Zaburzenia analizatora wzrokowego	255
Zaburzenia analizatora słuchowego	256
6. Zaburzenia rozwoju mowy	258
Jąkanie	258
Dyslalia (bełkotanie)	259
Niedokształcenie mowy o typie afazji	260
7. Zaburzenia w zachowaniu związane z długotrwałą chorobą dziecka i z jego kalectwem	262
Dzieci przewlekle chore	262
Dziecko kalekie	264
8. Reedukacja dzieci odbiegających od normy	266
Pytania i tematy kontrolne	267

VIII. ZABURZENIA W ZACHOWANIU DZIECI A ŚRODOWISKO WYCHOWAWCZE

1. Choroba sieroca jako źródło zaburzeń w zachowaniu	268
Charakterystyka choroby sieroczej	268
Leczenie choroby sieroczej	271
2. Sieroctwo społeczne jako wynik dezorganizacji i demoralizacji rodziny	272
Rodzina zdeorganizowana i jej stosunek do dziecka	273
Wpływ demoralizacji rodziny na zaburzenia w zachowaniu dzieci	275
3. Zaburzenia w zachowaniu uwarunkowane niesprzyjającym środowiskiem zakładowym	277
4. Postawy rodzicielskie i niewłaściwy system wychowania w rodzinie jako źródło zaburzeń w zachowaniu się dziecka	279
Postawy wynikające z dystansu wobec dziecka	279
Postawy związane z nadmierną koncentracją na dziecku	282

5. Zaburzenia w zachowaniu dziecka a środowisko przedszkolne	283
Adaptacja dziecka do środowiska przedszkolnego	284
Podejście wychowawcze nauczycielki jako źródło zaburzeń w zachowaniu dziecka	284
6. Objawy zaburzeń w zachowaniu najczęściej spotykane u dzieci w wieku przed- szkolnym	285
Zachowanie agresywne	285
Negatywizm	286
Kłamstwo	287
Nadpobudliwość psychoruchowa	287
Nieśmiałość i zahamowanie	288
Infantyizm uczuciowy	290
Lęki	290
Kradzież	291
7. Niwelowanie zaburzeń w zachowaniu w procesie wychowania przedszkolnego	292
Pytania i tematy kontrolne	293
Bibliografia	294
Aneks	297
Indeks rzeczowy	303
Spis tabel	308
Spis ilustracji	309